

Naše veselje

Priloga „Slov. gospodarja“ za deco.

št. 6.

30/VI. 37.

Letnik IV.

Na počitnice.

1. Šolo, hej, so zaklenili,
nas po svetu zapodili;
brez nalog in brez nadlog
pojdemo črez hrib in log.
2. Dom pozdravljen, kjer smo zrasi,
svinjko bili, krave pasli;
zdaj gospodje smo mladi,
ki nam pravijo že Vi.
3. Mirno bomo praznovali,
pridno jedli, dolgo spali,
da život in duh moči
zopet nove zadobi.
4. Zdravi, oče, zdrava mati!
Ljuba sestra, bratec zlati!
Zdaj bom živeti spet en čas
mirno, brez skrbi pri vas.

J. Stritar.

Konec šolskega leta.

Če greš v teh dneh mimo šol, se ti vidijo učenci vse bolj živahni ko sicer. Saj komaj čakajo, da še mine teh par dni, pa bo šole konec.

Kakšen bo konec? Za nekatere učence bo prineslo izpričevalo iznenadenje v dobrem ali v slabem pogledu. Posebno oni, ki študirajo ali ki hočejo študirati v meščanski ali v srednji šoli, bodo nekako s tesnobnim srcem pričakovali, kakšno bo izpričevalo. Pa tudi za one, ki le prestopijo iz nižjega v višji razred, bodo ti zadnji dnevi polni pričakovanja, ker je vendarle lepo, če kdo more reči, da je končal

delo enega leta in da se začne zanj drugo, novo delo. Kako dolgočasno je, če mora kdo sedeti še eno leto v istem razredu, se učiti iste snovi iznova, še enkrat pregledovati iste šolske knjige, delati iste naloge in biti v istem razredu z mlajšimi, povimi, po večini neznanimi součenci. Tisti pa, ki so prej sedeli z njim v istem razredu, zdaj nekako ponosno gledajo, ker so v višjem razredu. Je že tako na svetu, vsak je zadovoljen, če je kaj dosegel.

Upamo, da naši mladi čitatelji spadajo v krog onih, katerim je dobljeno izpričevalo zadoščenje in veselje.

Slomšekova berilca.

Slomšek je vedel, da ljudje najrajši opazujejo vreme in da vreme nanje tudi najbolj vpliva. Saj se pogovarjata, če se dva srečata, najprej in najbolj obširno o vremenu. Zato se ne bomo čudili, če Slomšek vreme uporablja tudi v svojih poučnih povesticah. Poslušajmo:

Sonce in dež.

»Da bi pač vedno sijalo sonce!« so rekli otroci materi, ko je bil viharen, deževen dan. Ta želja se jim je kmalu začela izpolnjevati. Ves mesec se ni pokazala nobena meglica na nebu. Dolga in huda suša

je naredila dosti škode na polju. Na vrtni so zvenele vse cvetice in zelišča; lan, ki so se ga dekllice že tako veselile, je bil jedva za prst visok.

»Ali zdaj vidite,« pravijo mati svojim otrokom, »da je dež ravno tako potreben kakor sonce? Učite pa se iz te modre božje naprave tudi te tolažilive resnice, da bi za nas ljudi ne bilo dobro, ako bi imeli samo jasne in vesele dneve. Tudi oblačni dnevi, nadloge in težave, morajo včasih na nas priti, da ostanemo dobri in pobožni ljudje.«

A. M. Slomšek.

Zbiranje znamk.

V šolah v Londonu so uvedli zbiranje znamk po učencih kot obvezni šolski predmet. Tako dobljeno znanje naj služi kot

podpora zemljepisnemu in zgodovinskemu pouku.

Pisalni stroj z 2000 znaki.

Naši pisalni stroji imajo kakih 40 tipk in še med njimi se težko spoznaš, če nimaš vaje. Kaj pa japonska tipkarica, ki ima na pisalnem stroju okoli 2000 znakov!

Stroji so seveda nekoliko drugačni ko naši, v bistvu pa ni dosti razlike razen v množini znakov.

Lókavci.

10.

Med prvimi zadevami, o katerih so se posvetovali Lókavci v nanovo prirejani občinski hiši, je bil razgovor o tem, kako bi bilo mogoče hraniti zaloge živin in drugih potrebščin za čas, ko bi nastopila draginja. Posebno za sol jim je šlo, katere radi vojne v sosednih deželah niso mogli nikjer kupiti in jim je zelo primanjkovala. Svetovali so jim bili tuji ljudje, naj bi gledali na to, da bi imeli sami sol v svoji občini, ker je za kuhinjo prav toliko potrebna ko gnoj za njive. Zato so po dolgem posvetovanju sklenili:

»Ker je očitno, da sladkor, ki je sol zelo podoben, raste, zato mora iz tega nujno slediti, da tudi sol tako rekoč raste na polju. Sol ima tudi zrna kakor žito in se prav tako reče zrno soli kakor zrno žita, torej je sklenil slavni občinski svet, da je treba preorati veliko občinsko njivo in tam v božjem imenu posejati sol. Ni dvoma, da bomo tako prišli do lastne soli in nam ne bo treba več padati na kolena pred tujci in za sol prosjačiti.«

Njivo so preorali in po sklepu svojih pametnih svetovalcev posejali s soljo. Svetovalci sami in z njimi vsi Lókavci so bili polni nade in nič niso dvomili, da bo dal Bog svoj blagoslov k delu, ker so vendar bili posejali sol v njegovem imenu. Tudi ne bi mogel nihče takemu dobičku kaj ugovarjati, saj bo izviral iz njihove zemlje. V svojem trdnem zaupanju so tudi postavili poljske čuvaje z dolgo puško za ptiče, če bi morda hoteli pozobati sol kakor posejano seme ali jo pa polizati.

Ni trajalo dolgo in njiva je začela zeleneti ter je pokazala najdrznejše rastline. Lókavci so bili silno veseli in so zatrjevali drug drugemu, da jim je tokrat le uspelo. Vsak dan so šli ven, da bi videli, kako raste sol, da, domišljevali so si, da čujejo rasti sol kakor nekdo travo. Čimbolj pa je rastlo, tembolj je rastlo upanje. Nikogar ni bilo med njimi, ki v mislih ni snedel že cele kilograme soli. Zato so zapovedali čuvajem, da morajo vsako kravo, vsakega

konja, vsako ovco ali kozo, ki bi hoteli na njivo, na vsak način in brez premisleka odgnati. Kljub temu so nespametne živali kar silile na dobro obdelano in posejano solno njivo ter so požrle ne samo to, kar je že bilo, ampak tudi to, kar naj bi še rastlo. Čuvar, ki je to videl, je dobro vedel, kaj je bila njegova naloga. Ali popolnoma je izgubil glavo — saj je bil Lókavec — in namesto da bi živino pregnal z njive, je tekel v mesto ter je javil nezgodo županu in svetovalcem. Ti so kmalu uvideli, da čuvaju puška za ptiče nič ne more koristiti proti štirinožni živini, zato so si belili glave, kaj bi jim bilo storiti.

Nazadnje so sklenili, da bodo čuvaja posadili na nosilnico, mu dali v roko dolgo šibo in štirje svetovalci ga bodo nosili okoli po njivi, dokler ne bo pregnana vsa živina. Prepričani so bili, da se bo živina občinskih svetovalcev tako preplašila, da bo njiva kar prazna. Zgodilo se je tako. Čuvaja so nosili po njivi in svetovalci so morali prav previdno stopati, da ne bi pri zadeli dragoceni njivi preveč škode.

Zahtevajte povsod

»Slovenskega gospodarja«!

Rženi klas.

Ko je hodil ljubi Bog še po zemlji, je bilo polje mnogo bolj rodovitno, nego je dandanes. Klasje je bilo tako dolgo kakor bilka; od vrha do tal je rastle samo zrnje. Toda ljudje niso čislali tega božjega blagoslova. Prevzeli so se.

Nekega dne gre žena s svojim sinom mimo njive, na kateri je rastle rž. Sinček pade v blato in se umaže. Mati izrujejo na njivi pest najlepših klasov in očistijo z njimi sinu obleko. Gospod Bog je šel ravno mimo in je videl, kaj se je zgodilo. Nevoljen reče:

»Odslej naj ne zraste na rženi bilki noben klas več! Ljudje niso vredni božjih darov!«

Ko to ljudje slišijo, padejo pred Gospoda na kolena in ga prosijo, naj pusti vsaj nekaj klasja na bilkah, ako ne zaradi njih samih, pa vsaj zaradi nedolžnih kokoši, ki bi morale sicer poginiti od lakote.

Gospod Bog se jih usmili in usliši prošnjo. Od tedaj raste na bilkah klasje le zgoraj. Narodna legenda.

O gumbih in gumbnicah.

Ali ste že kdaj premišljevali, zakaj imajo gospe gumbe na obleki na levi strani, gospodje pa na desni? To je že star običaj.

Gumbe so namreč precej pozno uporabljali. Ko še niso poznali gumbov, je bila vrhna obleka moških iz enega samega kosa, katerega so oblačili čez glavo. Pozneje je dobila moška obleka razporo na desni rami, katero so zapirali z zaponko. K temu so seveda mogli uporabljati samo levo roko. Razporo z zaponko pa so napravljali zato na desni rami, ker tako roka, ki je sukala meč, po tesni obleki ni bila toliko ovirana, ampak jo je bilo lažje gibati. Ta stoletni običaj, da so moški zapenjali vrhno obleko z levico, je ostal tudi tedaj, ko je

bila razpora pri suknji spredaj in ko so že imeli tudi gumbe. Zato nosijo moški gumbe desno, gumbnice so pa levo.

Tudi ženske so oblačile v zgodnjem srednjem veku obleko čez glavo. Da je bilo to lažje, so izrezek okoli vratu povečali. Tedanje žene so morale nositi malo deco v naročju in kljub temu opravljati domača dela. Večja spretnost desne roke je povzročila, da so nosile otroke v levem naročju in je bila desnica prosta za delo. Ker je bila levica ovirana, je bilo bolj primerno, da so bill gumbi pri spredaj odprti vrhnji obleki na levi strani, gumbnice pa na desni. Tako so gumbe s prosto desnico lahko zapenjale.

Rešitev ugank.

a) Sneg; b) megla; c) vino; č) osa; d) brana; e) sito; f) meh; g) žrebelj.

*

Nove uganke.

a)

S »k« sem žival, ki redi človeka,
s »t« me tista žival prežveka.

b)

Z »r« napajam po noči na polju travo,
s »k« pa delam iz nje seno in otavo.

c)

Z »b« kmet me vlačí po njivi,
z »v« stopam za njim v obleki sivi.

č)

S »k« pojem kaj prijetno,
z »g« malo neokretno.

d)

Z »b« neprijeten gospodu in kmetu,
Sè »z« gospodujem vsemu svetu.

e)

Z »r« žival, ki ne ve, kaj je prah,
S »š« porednim otrokom strah.

f)

Z »a« podgane lovim in miši,
z »e« otroku pretim, ki ne sliši,
z »o« sem gost v siromakovi hiši,
z »u« pa norčavosti čas zapiši!

J. Stritar,

*

Kaj nam pišejo.

Jelen Marija, Sv. Andraž. Naloge so pravilno rešene. Naloga e) je sicer malce drugačna, bistvo pa je isto. Labirint ima pravilno pot.

Toptlak Alojz, Kicar. Vse je v redu in lepo pregledno podano. Človeka veseli, če vidi v današnji dobi pri pismenih izdelkih tako prikupno vnanjo obliko.

Liszi Stanko, Strnišče. Naloge sicer niso vse tako rešene kakor je to natisnjeno v

današnji številki, so pa toliko dobro pogodene, da bi se taka rešitev tudi mogla vpoštevati.

Zdenko Janez, Grajenščak. Veseli nas, da ste nam tako zvesti in da se zanimate za naše naloge. Čudno se nam pa zdi, da mislite, da morate dobiti za vsako rešitev nagrado. Enkrat Vam je bila pri žrebanju sreča mila, s tem pa ni rečeno, da tako mora biti tudi naprej. Sicer pa rešitev ni brezhibna in torej niti ne more priti v poštev.

Felicijan Slavko, Grajenščak. Naloga ni čisto po naših mislih rešena, kar boste videli v tej številki.

Ferk Simon, ?. Čeprav je v labirintu ozek prehod, pa ste le prišli skozi. Je pač mišljeno bolj za male ljudi. Drugi odgovori pa, žal, niso čisto prav.

Brglez štefka, Farovec. Rešitve so v tej številki in se lahko primerja, kje kaj ne »štima«.

*

Naloga.

1. Izpolnite obe razpredelnici. Nove črke pomenjajo od zgoraj navzdol a) ime slovenskega pesnika, b) ime slovenskega jezikoslovca.

K	O		A	R
M	L		K	O
M	A		E	Ž
K	O		A	Č
K	R		D	A
K	O		E	R

O	R		A	N
P	R		G	A
P	O		E	R
G	R		V	A
P	R		I	Č
V	R		T	A
M	O		J	E

*

Smešnice.

Slava.

Mihec: »Kaj je tvoj oče?«

Tone: »Pisatelj.«

Mihec: »Ali piše povesti?«

Tone: »Ne, dosti kaj boljšega, kaj takega, kar here mnogo ljudi. On piše v hotelu »Metropol« jedilne liste.«

Razočaranje.

Dedek je povedel malega Tinčka s seboj na morje. V hotel sta dospela pozno ponoči in sta se kar podala k počitku. V jutro je poklical dedek Tinčka na okno in mu je pokazal pogled na morje.

Tinček: »Kaj, to je morje? Tisto morje, o katerem si toliko pripovedoval? To je vendar sama voda!«

Dobrota.

Oče: »Prav si storil, sinček moj, da si oprostil tistim tovarišem, ki so te razžalili.«

Tinček: »Da, oče: močnejši so od mene.«

Napredek.

Učitelj: »Vidite, tudi Eskimovci so napredovali v kulturi. Pomislite, da so še pred kratkim časom jedli lojene sveče kakor slaščice! In pogledajte jih zdaj! Zdaj...«

Učenec: »Zdaj jedo električne žarnice!«

Pamet.

Sinček: »Oče, našel sem kapo nekega kolesarja.«

Oče: »Kaj boš z njo?«

Sinček: »Kupi mi zdaj še kolo.«

Pomoč v sili.

Naša Metka se ne da rada umiti. To je vsak dan velika komedija. Zadnjič ji je rekla teta, ko je zopet kričala na vse grlo:

»Ali ne vidiš kanarčka, kako si on lepo snaži perje? Sram te bodi, da si taka.«

Metka: »On si snaži obleko, ne pa glavo...«

Previdnost.

Tinka: »Dedek, ali imaš še močne zobe?«

Dedek: »Žal, jih skoro nič več nimam.«

Tinka: »Torej ne bi mogel gristi tele zemlje s surovim maslom?«

Dedek: »Ne, to pa ni več za moje zobe.«

Tinka: »Potem pa mi drži zemljo, skočim v sobo po žogo.«

Presenečenje.

Stric pride na poset. Mali Blažek ga ogleduje toliko časa, da ga stric vendarle vpraša:

»No, Blažek, kaj pa me tako ogleduješ?«

»Saj nisi nič kamnu podoben. Oče pa je rekel, da si bil v familiji vedno kamen spotike.«

Prepir.

Prva punčka: »Moja mati igra na kladvir, tvoja pa tega ne zna.«

Druga punčka: »Moja mati pa si vzame zvečer vse zobe iz ust, tvoja pa tega ne more.«